

JOSEP GALAN CASTAÑ

Josep Galan Castañ (1948-2005) neix a Fraga (Osca). Estudia al Seminari Diocesà de Lleida i acaba el batxillerat a Fraga. Llicenciat en Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona. El treball de finalització de carrera serà "La parla de Fraga". La seua gran preocupació vital, enceta el que ha estat el fil conductor de la seua vida laboral i personal: la dignificació de la llengua catalana amb un afany de totalitat. Ho vol tot, la llengua i la cultura encastada en

ella com un detectiu a la recerca de la paraula perduda.

Sabem que li angoixava veure com moltes paraules es perdien com les fulles cauen de manera implacable a la tardor —paradoxalment l'estació de la seua mort, un joc de la vida i l'atzar—; paraules com a trossos irrecuperables d'un passat proper. Ell les cuidava i acaritava,

sempre portava trossets de paper a les butxaques on anotava els seus descobriments i somiava amb recuperar-les de la seua extinció immediata. Un antropòleg compromès amb la seva terra i els seus orígens, tal com figura al seu epitafi:

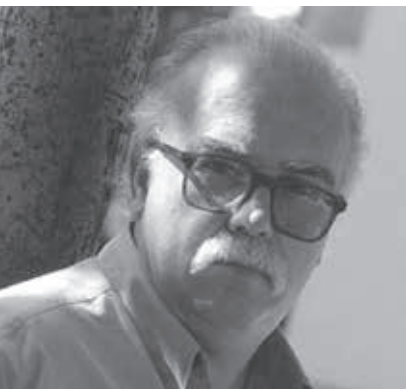
"Si no nos estimem la nostra llengua, no nos respectaran i tindrem los dies comptats com a poble."

Prova d'això, la tenim en la seua producció literària i investigadora. Fraga és el cosmos des d'on Josep s'acosta al món, és el seu món vital:

- 1983, *Mort a l'Almodí*, novel·la que discorre a Fraga
- 1985-1987, *Estudis lèxics de la parla de Fraga (I, II i III)*
- 1987, *Refranyer fragatí*
- 1993, *Les cançons de la nostra gent*
- 1994, *Les motades de Fraga*
- 1995, *Estudi descriptiu de la parla de Fraga*
- 1997, *Lèxic esmorteït de la parla de Fraga*
- 2003, *Modismes i frases fetes de la parla de Fraga*

La importància i la significació de la tenacitat i de la generositat en l'esforç en defensa de la llengua de Galan, fou reconeguda el 2003 amb el Premi d'Acció Cívica de la Fundació Lluís Carulla (aleshores Fundació Jaume I) o amb el seu nomenament com a conseller de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, amb seu a Lleida, i de l'Institut de Estudios Altoaragoneses, amb seu a Osca.

Fidel sempre a la seua llengua materna, la que María Castañ, la seua mare, Maria la Manota, li va ensenyar.

CENTRES EDUCATIUS PARTICIPANTS

- C.E.I.P. Miguel Servet de Fraga
- C.E.I.P. San José de Calasanz de Fraga
- C.E.I.P. María Moliner de Fraga
- I.E.S. Bajo Cinca de Fraga
- I.E.S. Ramón J. Sender de Fraga
- C.E.I.P. San Juan Bautista de Zaidín/Saidí
- C.R.A. Ribera del Cinca de Torrente de Cinca/Torrent de Cinca

PROFESSORAT COL·LABORADOR DELS CENTRES EDUCATIUS

Núria Mañas Cano	Nerea Vidal García
Carla Villalba Ciria	Margarita Sorolla Coll
Regina Sisterre	Jessica Ballarin Carrasquer
Inma Garí Fullola	Sonia Cortí Ibars
Amparo Rueda Carcelén	Elisa Verdeguer Hernández
Pilar Molí Guiral	M ^a Carmen Mesalles Rué
Pep Labat López	M ^a Luisa Pons Rodriguez
Aline García Grasa	Andrés Grau Oliva.

PELS
CAMINS
DE LA
MEMÒRIA

*Sinto, Cinca, el remor de ta aigua hermosa
i vec, dins de mon esme, les onades
que, passant, per davall de les arcades
del pont, besen ta vora majestuosa...*

Josep Galan. *Memòria de la set*, 1993

Josep Galan Castañ

Fraga, 22 de maig de 2017

LA SEUA CIUTAT: FRAGA

José Galay-AHPZ

Fraga com a nucli urbà es remunta a l'època neolítica (les restes arqueològiques més antics daten del segle IV a.C.).

La ciutat adquireix rellevància durant l'època Romana Imperial, en trobar-se en la ruta entre Tàrraco i Caesar Augusta. El testimoniatge més important de la romanització ho constitueix el jaciment de Vil·la Fortunatus (s. IV).

Des de l'any 715 fins a l'any 1149 Fraga va romandre sota el domini musulmà. De l'època àrab es conserven l'urbanisme del Casc Històric, el sistema de sèquies de l'horta vella i importants influències en el vestit tradicional. El rei Alfons I El Bataller va morir en 1134 durant el setge de la ciutat. Va ser Ramon Berenguer IV qui va reconquerir Fraga l'any 1159. A partir d'aquesta data la ciutat, dividida en barris o aljames, va estar habitada per tres comunitats: àrabs, jueus i cristians.

Després de la reconquesta, els reis van concedir el Senyoriu de la població al Comte de Pallars. Més tard, des de 1251 a 1336, van ser els Senyors de Montcada, i finalment la reina Elionor la que va ostentar el senyoriu de la ciutat.

Posteriorment es van celebrar Corts Generals del Regne d'Aragó a l'Església de Sant Pere en els anys 1384 i 1460.

El rei Felip V, successor del rei espanyol Carles II, fill de Felip IV, últim monarca de la casa d'Àustria, va concedir per privilegi, és a dir, per concessió reial, el títol de "Ciutat" (Ciutat Vencedora i Fidelíssima) a Fraga el 12 de març de 1710.

PROGRAMA

Dilluns, 22 de maig de 2017

- 10:00 Obertura** i recepció d'autoritats, alumnat i professorat al Castell de Fraga.
- 10:45 Vídeo** testimoniatge del pensament de Josep Galan recollit per Pep Labat.
- 11:00 Recreació de l'obra de Josep Galan** a càrrec dels centres escolars*.

Programa:

- Toca manetes
- Les cançons de la nostra gent
- Refranyer fragatí
- Mort a l'Almodí

12:30 Actuacions

- Duet musical a càrrec de Enrique Jiménez i Jordi Viñes
- Rondalla Peña Fragatina

13:30 Aperitiu musical

 amb degustació de productes de la zona

**Activitats d'esbarjo per als xiquets petits al pati del Castell*

Organitzen:

Ajuntament de Fraga

Comarca del Bajo Cinca/Baix Cinca

Institut d'Estudis del Baix Cinca - IEA

Direcció General de Política Lingüística del Govern d'Aragó

EL CASTELL DE FRAGA

El castell de Fraga va unit a Viladrich, que convertí en el seu particular Urganda, al que denominava l'essència d'un lloc amb ànima. Impressionat pels carrers tortuosos, les ruïnes del castell i els vestits de florides teles que vestien les seves dones, Viladrich sabé llavors que pintaria a aquella gent. Arribà amb una gran taula en la qual pintaria Les tres fragatines.

"La revelació de Fraga fou per a Viladrich com hagués estat la d'una Grècia sense descobrir. Dones senyoriales sota els seus vestits humils, gracioses adolescents de gràcia natural i harmoniosa, homes amb la seva barretina roja qual gorra de Frígia, esvelts, prims, i amb la noblesa de més d'un cavaller. Un país suau i dolç, d'aire temperat, de cels nets; de baixes serralades ondulades, de l'olivera, de la vida, de la franquesa, de la bondat i de l'accent musical!"

Viladrich primitiu i perdurable. Ed. Ajuntament de Fraga, 2007

Fragment del quadre *Tres dones joves de Fraga*, de M. A. Viladrich

